

MARIANNA PAŃKOWSKA

ur. 1923; Julin

Miejsce i czas wydarzeń	Łowicz, II wojna światowa
Słowa kluczowe	projekt Archiwum Historii Mówionej - opracowanie i udostępnienie online najcenniejszych zasobów, ucieczka, ukrywanie się, dokumenty

Pieszna droga do Łowicza. Szantażysta

Jak oni odjechali to ona przyszła po mnie. Pamiętam, siedziałam, taki był smutny wieczór wtedy, pogoda, słońce, ciepło, ładnie było i ona znów myślała, co ze mną dalej zrobić. Postanowiła, że na drugi dzień będę mogła pójść dalej. Ale był problem, pamiętam, że bez dowodów nie można było się poruszać. Ona wiedziała, że mogą mnie znów złapać tu i przekazać, gdzie będą tam chcieli. I powiedziała, że pójdzie ze mną. Żeśmy o drugiej w nocy wstały i poszłyśmy na piechotę do Łowicza. To było ponad 50 kilometrów, szłyśmy dość długo, ona wzięła jedzenie i szła ze mną, polami. I tam w Łowiczu dopiero kupiła mi bilet do Warszawy. W międzyczasie na tej drodze, pamiętam, że przechodziłyśmy koło miejscowości, gdzie mieszkała pani Walewska, ta znajoma Napoleona. Ten dwór pokazywała mi, jak żeśmy przechodziły wtedy koło tego.

I na takiej polnej drodze w pewnym momencie jechał rowerem taki szpieg. Byli tacy, którzy dla Niemców pracowali. Zatrzymał nas, dokumenty zażądał ode mnie. Ona wiedziała, kto on jest, nie znała go osobiście, ale tyle już przeszła i miała męża w obozie i pracowała, to już miała oczy otwarte, wiedziała, o co chodzi. No i była bezradna, ja musiałabym wrócić do Niemców na żandarmerię. Odprowadziła go na bok, odeszła ode mnie i długo z nim rozmawiała. I jestem pewna, że musiała mu obiecać jakąś łapówkę za mnie, bo później aż sama popłakiwała, jak strasznie jest w ogóle na świecie. I on zostawił mnie w spokoju. Ona poszła ze mną do Łowicza. Doszłyśmy, pamiętam, że jakiś był strumień, rzeka, żeśmy moczyły nogi, bo byłyśmy bardzo zmęczone. Kupiła mi bilet i ja odjechałam do Warszawy, a ona wróciła, czy piechotą czy jak to, nie wiem. Tak że to jak bajka wyglądało.

Data i miejsce nagrania	2008-11-05, Lublin
Rozmawiał/a	Tomasz Czajkowski
Redakcja	Aleksandra Bańkowska
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"